
**TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV
EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF INTERNATIONAL RELATIONS**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

ISSUE 159

ACTUAL PROBLEMS OF INTERNATIONAL RELATIONS

ISSN 2308-6912

KYIV – 2024

Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць.

Випуск 159 (спецвипуск). Ч.1

К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024. – 162 с.

Actual Problems of International Relations. Issue 159, #2 (special issue) (2024), 162 p. Published by Institute of International Relations of Taras Shevchenko National Univeristy of Kyiv. All rights reserved.

Relevant and most actual problems of international relations, international economic relations, business and finance as well as international law and communications are revealed and comprehensively researched.

Developed and designed for researchers, scientists, Ph.D. students and masters.

У Збірнику розглянуто актуальні питання розвитку сучасних міжнародних відносин, міжнародного права та міжнародних економічних відносин.

Розраховано на викладачів, наукових співробітників, аспірантів та студентів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ЗБІРНИКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

Головний редактор: *Резнікова Н. В.*, д.е.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Заступник головного редактора: *Дорошко М. С.*, д.і.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Відповідальний редактор: *Приятельчук О. А.*, д.е.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Заступники відповідального редактора: *Хлистун Г. Ю.*, к.політ.н., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, *Сіренко А. С.*, к.фіз-мат.н., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, *Макеєнко Л. Ф.*, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Склад редакційної колегії

Грем Томас., д.політ.н., радник президента США з питань зовнішньої політики та безпеки, провідний науковий співробітник Інституту Джексона з глобальних питань Йельського університету (м. Нью-Хейвен, США),

Гейгер Мартін., доктор філософії (політологія), Університет Карлтон (м. Оттава, Канада),

Еспіноза Гастон., д.і.н., проф., коледж Клермонт Мак-Кенна (м. Клермонт, США),

Картасова Єкатерина, д.е.н., Мідлсекс університет (м. Лондон, Велика Британія),

Кремона Маріз, д.ю.н., проф., Європейський академічний інститут (м. Флоренція, Італія),

Сіскос Євангелос, д.е.н., проф., Державний технологічний навчальний інститут, (м. Касторія, Греція),

Хонг Ліу, д.політ.н., проф., Технологічний університет (м. Наньянг, Сінгапур),

Шаркі Нолан, д.ю.н., Університет Західної Австралії (м. Перт, Австралія),

Кьоллер Юрген, д.е.н., Інститут економіки, Університет Ерлангена-Нюрнберга (м. Ерланген, Німеччина),

Смолл Уоррен, д.ю.н., Міддлберійський Інститут дослідження міжнародних відносин (м. Монтерей, США),

Балюк Валенти, д.політ.н. (габітовант), проф., Університет Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща),

Чан Ман Хунг Томас, д.е.н., Чу-Хайський коледж вищої освіти, (м. Гонконг. Китай)

Склад консультативної ради при редакційній колегії

Білоцький С. Д., д.ю.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Затонацька Т.Г., д.е.н., проф., Економічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Копійка В.В., д.політ.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Купалова Г. І., д.е.н., проф., Економічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Медведєва М.О., д.ю.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Неліна Д.В., д.політ.н., доц., Філософський факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Піпченко Н. О., д.політ.н., доц., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

Смірнова К.В., д.ю.н., проф., Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Адреса редакційної колегії:

04119, Київ, вул. Юрія Іллєнка, 36/1, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

тел. +380444814468.

Збірник наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин» заснований у 1996 році. Засновник: Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Збірник наукових праць включено до переліку наукових фахових видань України (категорія Б) у галузі політичних, юридичних і економічних наук (спеціальності – 051, 052, 072, 073, 081, 291, 292, 293).

Рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки від 06.03.2020 р.

Електронну версію видання передано до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на депозитарне зберігання та представлення на порталі наукової періодики: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, імен власних, коректність перекладу на іноземну мову та інших відомостей.

Всі права застережені. При цитуванні обов'язкове посилання на Збірник наукових праць «Актуальні проблеми міжнародних відносин».

© Навчально-науковий інститут міжнародних відносин. 2024.

була виправдана необхідністю утримання фінансової стабільності, то подальше його утримання вимагало від НБУ значних інтервенцій з продажу валюти та збереження значних адміністративних обмежень на валютні операції і рух капіталу. Як свідчить досвід попередніх років, такий режим створює лише ілюзію стабільності та веде до накопичення значних макрофінансових дисбалансів, коригування яких завершувалося глибокими валютними та економічними кризами. Саме тому НБУ перейшов до відновлення курсової гнучкості, проводячи інтервенції для компенсації структурного дефіциту валюти [3].

Така практика валютного регулювання в умовах високої чутливості інфляційних очікувань до обмінного курсу у поєднанні з використанням традиційного каналу процентної політики вважається оптимальним монетарним режимом в умовах війни. Адже більша гнучкість обмінного курсу дозволить економіці пристосуватися до шоків ринкової кон'юнктури та одночасно уникнути значного скорочення міжнародних резервів. Крім цього згладжування високої волатильності курсових коливань за допомогою використання валютних інтервенцій сприятиме макрофінансовій стабільності за рахунок стримування інфляції [4].

Список використаних джерел:

1. Грошово-кредитна та фінансова статистика. Лютий 2024. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MFS_2024-02.pdf?v=7
2. G. Polushkin, M. Repko, M. Tomilina, H. Sakhno, V. Kravchuk, R. Kirchner Banking Sector Monitor Ukraine. Policy Briefing. 2023. № 4. URL: [Banking Sector Monitor Ukraine – German Economic Team \(german-economic-team.com\)](https://www.german-economic-team.com/Banking-Sector-Monitor-Ukraine-Policy-Briefing-2023-No-4)
3. Інфляційний звіт. Січень, 2024. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q1.pdf?v=7
4. B. Danylyshyn, I. Bohdan Monetary policy during the wartime: How to ensure macroeconomic stability. Investment Management and Financial Innovations. 2022. № 19(2). С. 344-359. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19\(2\).2022.30](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.19(2).2022.30)

Коваленко В.В.

д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет,
Одеса, Україна

ORCID 0000-0003-2783-186X

email: kovalenko-6868@ukr.net

Шелудько С.А.

к.е.н., доцент,
керівник проєктів та програм Департаменту оцінки
та забезпечення операцій, ПАТ Акціонерний банк «Південний»

Одеса, Україна

ORCID 0000-0003-0636-4940

email: s.szeludko@gmail.com

ЕКСПОРТ ПРОДУКЦІЇ АГРАНОГО СЕКТОРУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВАЛЮТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Україна за роки свої незалежності зарекомендувала себе як країна, розвитком якої є аграрний сектор економіки. Особливо це стосується експорту аграрної продукції за рахунок якого формується валютний канал поповнення платіжного балансу держави. Проте, воєнна агресія росії внесла свої корективи у формуванні експортної складової країни з позиції агросектору.

Військова агресія росії проти України націлена на знищення української економіки, зокрема агросектору, маючи на меті спричинення паніки на світовому ринку зерна, оскільки до початку війни, Україна вважалася одним з найбільших світових експортерів аграрної

продукції. Валютні надходження, отримані від експорту зернових культур, використовуються монетарним регулятором для підтримки національної валюти, фінансування технічного переоснащення сільськогосподарських виробників та поліпшення соціально-економічного становища працюючих. Тим самим відбувається процес забезпечення валютної безпеки національної економіки.

Незважаючи на подовження воєнного стану в Україні, експорт аграрної продукції залишається ключовим джерелом поповнення валютних резервів країни. Тому, запровадження з боку держави дієвого механізму фінансової підтримки аграрного сектору з точки зору нарощування експорту аграрної продукції є нагальною потребою з позиції забезпечення валютної безпеки України.

До основних проблем, які потребують трансформації експортного механізму аграрної продукції України слід віднести: відновлення посівних площ та стану ґрунтів, розв'язання питання логістики, вирішення питань щодо сировинної складової експорту агропродукції, зменшення імпортозалежності галузі, урегулювання питання щодо державних дотацій для аграріїв, які експортують продукцію.

У цьому контексті заслуговує на увагу дослідження, яке проведено Г. Міськів та співавторами [1], які визначили стратегічні напрями розвитку експорту аграрної продукції в умовах воєнного стану. Автори наголошують на тому, що стратегічні пріоритети щодо розвитку експорту агропродукції повинні ґрунтуватися на принципах продовольчої безпеки, а саме: розбудова галузі продовольчої безпеки України; системність та інтегрованість, поступовість і фазовість; врахування інтересів різних груп населення та сейкхолдерів у процесі вирішення питань продовольчої безпеки; впровадження інноваційних технологій у виробництво; сталість та охорона навколишнього середовища; міжнародне співробітництво; стратегічне планування; соціальна відповідальність та ефективне використання природних, фінансових та людських ресурсів.

Експорт аграрної продукції в Україні у загальній товарній структурі експорту, незважаючи на дворічний період воєнного стану, за аналізований період постійно зростає. Так, у 2023 році експорт аграрної продукції склав 63,5% у загальній структурі, що на 19,5 % більше ніж у довоєнний 2021 рік. Тому, можемо констатувати той факт, що аграрний сектор України став стратегічним з точки зору поповнення валютних резервів та джерелом накопичення коштів на відновлення (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка та структура товарного експорту України за період 2021-2023 рр.

Товарні групи експорту	2021		2022		2023	
	млн євро	Питома вага, %	млн євро	Питома вага, %	млн євро	Питома вага, %
Сільськогосподарська продукція	23 545	44	22 259	57,5	20 360	63,5
Мінеральні продукти	6 628	12,4	3 853	10	2 091	6,5
Хімікалії	2 695	5	1 578	4,1	1 226	3,8
Лісоматеріали та вироби з деревини	2 108	3,9	2 011	5,2	1 592	5
Промислові товари	801	1,5	536	1,4	516	1,6
Чорні та кольорові метали	13 316	24,9	5 472	14,1	3 594	11,2
Машини та обладнання	3 235	6	2 157	5,6	1 989	6,2
Інші	1 188	2,2	840	2,2	714	2,2
Разом	53 516	100,0	38 706	100,0	32 082	100,0

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [2]

На сучасному етапі слід констатувати той факт, що у лютому 2024 року експорт зернових та олійних зростає п'ятий місяць поспіль – до 6,45 млн т, що є найвищим показником з початку повномасштабного вторгнення. Логістичний шлях зростання експорту

відбувається в основному через чорноморські порти (рис. 1).

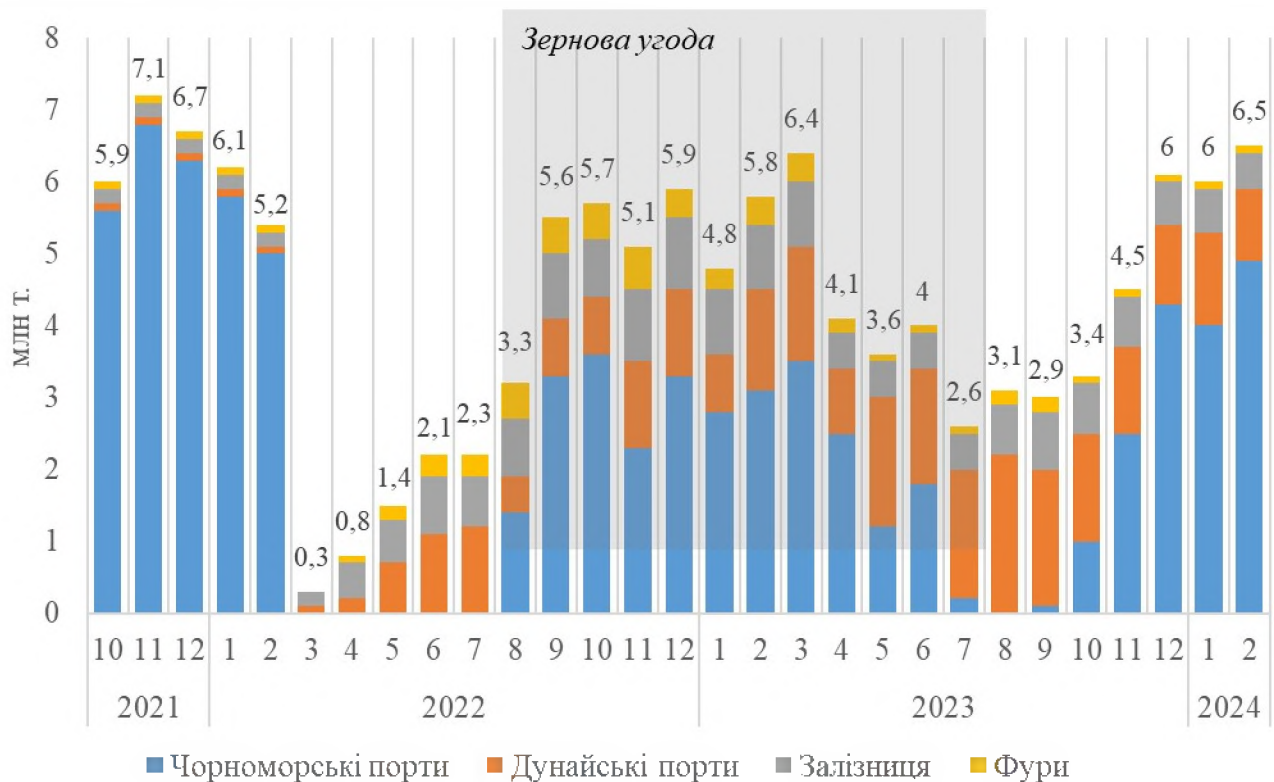

Рис. 1. Експорт зернових та олійних культур за видами транспорту, млн т

Джерело: [2]

Блокада сухопутних кордонів з Європейським Союзом, особливо на польському напрямку, залишається проблемою номер один для економіки України. Експорт аграрної продукції автомобільним транспортом становить лише 1 % від експорту аграрної продукції. Якщо порівняти з літком 2022 року він перевищував 15 %.

Авторами тез, було проведено економетричний аналіз щодо впливу обсягів експортної аграрної продукції на зміну валютного курсу національної валюти. Для цього, було обрані такі індикатори: індекс середньозваженого валютного курсу гривні до долара США на готівковому ринку (RATE), розрахований як відношення поточного курсу до курсу аналогічного місяця минулого року; індекс номінальних обсягів експорту продовольчих товарів та сировини для їх виробництва, дефльований на споживчу інфляцію до США (FOOD), розрахований як відношення поточного курсу до курсу аналогічного місяця минулого року; індекс реальних цін на продовольчі товари ФАО (FOODPR), розрахований як відношення поточного курсу до курсу аналогічного місяця минулого року; індекс номінальних обсягів експорту зернових, дефльований на споживчу інфляцію в США (CERL), розрахований як ставлення поточного курсу до аналогічного місяця минулого року; індекс реальних цін на зернові ФАО (CERLPR), розрахований як відношення поточного курсу до аналогічного місяця минулого року. На підставі проведеного економіко-математичного моделювання, доведено, що на зміцнення національної валюти та урівноваження курсової динаміки експорт аграрної продукції впливає з лагом 7 місяців. Тому, ми можемо констатувати той факт, що нарощування експорту надає можливість монетарним регуляторам прогнозувати зміну валютного курсу з найближчою точністю. При цьому слід відмітити, що у сучасних обставинах розвитку аграрного бізнесу потрібна чітка та виважена стратегія накопичення експортного потенціалу.

Стратегічні вектори розвитку експортного потенціалу аграрної продукції на сьогодні повинні містити наступні компоненти:

Формування соціально-економічного потенціалу розвитку аграрного сектору: поєднання природніх та людських ресурсів; формування національної моделі організації

сільських територій з дотриманням євроінтеграційного руху з метою підвищення їх інвестиційної привабливості.

Стратегічні вектори розвитку аграрного сектору для підвищення експорту аграрної продукції: регулювання норм землекористування; збалансований контроль ціноутворення; розробка економіко-правових стимуляторів інвестицій.

Форми реалізації стратегічних векторів розвитку експортного потенціал аграрної продукції: державна підтримка аграрного виробництва: пільгове державне кредитування, програми безповоротних грантів, субсидії, міжнародні кошти; банківське кредитування: формування ресурси, які дозволяють долати сезонність і нерівномірність розподілу фінансових коштів протягом року у зв'язку з весняним і осіннім циклами сільськогосподарського виробництва, проєктного фінансування; інвестування: самоінвестування, акціонування, інвестування на консорційних засадах, лізинг, оренда, бюджетне інвестування.

Список використаних джерел:

1. Миськів Г. В., Миськів О.-М. Михайлович, Коломієць О. Л., Слудніков М. М. Стратегічні пріоритети розвитку експорту агропродовольчої продукції України в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №1. С. 189-195. doi: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-26>.
2. Національний банк України. Статистика. Статистика зовнішнього сектора. URL: <https://bank.gov.ua/en/statistic>. (дата звернення 20.04.2024).
3. Центр економічних стратегій (2024). Трекер економіки України під час війни. Самойлюк Максим. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>. (дата звернення 25.04.2024).

Бицюра Ю.В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки та підприємництва

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,

м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0001-5499-9102

email: yu.v.bitsura@npu.edu.ua

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ НБУ У БОРОТЬБІ З ІНФЛЯЦІЄЮ

Сьогодні нестабільність економічної ситуації гостро поставила питання стосовно забезпечення сталого розвитку в національній економіці та боротьби з інфляцією. Держава має здійснювати ефективну монетарну політику з використанням таких інструментів, як облікова процентна ставка, норма обов'язкового резервування банків тощо.

У сучасному світі, де економіка швидко реагує на зовнішні та внутрішні шоки, здатність Центральних банків ефективно керувати монетарною політикою є ключовою для забезпечення фінансової стабільності, боротьби з інфляцією та сприяння економічному зростанню. Облікова ставка є одним з головних інструментів, який Центральні банки використовують для впливу на пропозицію грошей та кредитування.

Монетарна політика – це система заходів, які проводяться державою через Центральний банк з метою впливу на основні економічні показники, зокрема боротьбу з інфляцією, стабілізацію курсу національної валюти та економічне зростання [1].

Монетарна політика, якою керують Центральні банки, має безпосередній вплив на інфляцію та курс національної валюти. Основні інструменти монетарної політики можуть бути класифіковані як політика «дорогих грошей» (рестриктивна політика) або «дешевих